

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 1. oktoober 2020
(OR. en)

11225/20
ADD 3

JAI 751
FREMP 81
AG 45
POLGEN 168

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Euroopa Komisjoni peasekretär,
allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor

Kättesaamise
kuupäev: 30. september 2020

Saaja: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär

Komisjoni dok nr: SWD(2020) 302 final

Teema: KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
2020. aasta aruanne õigusriigi kohta
Peatükk õigusriigi olukorra kohta Tšehhi Vabariigis
Lisatud dokumendile: KOMISJONI TEATIS EUROOPA
PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE
2020. aasta aruanne õigusriigi kohta
Õigusriigi olukord Euroopa Liidus

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument SWD(2020) 302 final.

Lisatud: SWD(2020) 302 final

Brüssel, 30.9.2020
SWD(2020) 302 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT

**2020. aasta aruanne õigusriigi kohta
Peatükk õigusriigi olukorra kohta Tšehhi Vabariigis**

Lisatud dokumendile:

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**2020. aasta aruanne õigusriigi kohta
Õigusriigi olukord Euroopa Liidus**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} - {SWD(2020) 305 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

LÜHIKOKKUVÕTE

Praegu on käimas või ettevalmistamisel mitu olulist Tšehhi Vabariigi kohtusüsteemi reformi, sealhulgas prokuratuuri-, kohtunike valikumenetluse ning kohtunike ja prokuröride distsiplinaarkorra reform. Reformid võivad aidata kaasa läbipaistvuse suurendamisele ning täitevvõimu mõju piiramisele kohtunike ja prokuröride ametisse nimetamisel, edutamisel ja ametist vabastamisel. Kavandatavate reformide teatavad üksikud aspektid – eelkõige seoses kõrgema astme prokuröridega – on mõnevõrra muret tekitanud. Kohtusüsteemi kvaliteedi puhul aitaks e-toimiku tulemuslik kasutuselevõtt kaasa kohtute digiüleminekule ja parandaks õiguskaitses kättesaadavust. Kohtulõivude kavandatav tõstmine on tekitanud küsimusi, kuidas mõjutab see kõige haavatavamate isikute juurdepääsu õigusemõistmisele.

Korruptsiooniga võitlemise õigus- ja institutsiooniline raamistik on enamjaolt paigas. Mitme algatuse, eelkõige lepingute registri asutamise ja riigiettevõtete juhtkonda määramise uue seaduse eesmärk on suurendada läbipaistvust ja vastutust. Sellegipoolest ootab veel vastuvõtmist mitu olulist seadusandlikku meetet, näiteks eelnõud lobitöö ja rikkumisest teatajate kaitse kohta ning riigikontrolli mandaadi pikendamise eelnõu. Võimalikke huvide konflikte ja ELi vahendite kasutamist uuritakse ja pooleli on auditid nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil. On kahtlusi, et suurkorruptsiooni juhtumeid ei uurita piisavalt. Mõned puudused on tuvastatud parlamendiliikmete suhtes kohaldatavates eetikaraamistikes.

Tšehhi Vabariigi põhiseaduslikku korda lõimitud põhiõiguste ja -vabaduste harta artiklis 17 tagatakse väljendusvabadus ja õigus teabele ning keelatakse selge sõnaga tsensuur. Meediasektorit mõjutab endiselt oht, mis on seotud väljaannete omanike mõjuga sisule ja tuleneb konkreetsete eeskirjade puudumisest, millega reguleeritaks meediaomandi läbipaistvust. Näib, et Tšehhi Vabariigi ringhäälingunõukogu täidab oma ülesandeid tulemuslikult, ehkki hiljutised otsused teatavate poliitiliselt väga tundlike küsimuste meediakajastuse kohta näitavad üha suuremat polariseerumist.

Kontrolli- ja tasakaalustussüsteem on Tšehhi Vabariigis hästi sisse seatud. Õigusaktide kehtestamisel kasutatakse üldjuhul mõjuhindangut ja sidusrühmadega konsulteerimist ning tehakse pingutusi õigusloomeprotsessi läbipaistvuse edasiseks suurendamiseks. Sellegipoolest on mõni kodanikuühiskonna organisatsioon nõudnud kodanikuühiskonna sidusrühmade süsteemsemat kaasamist õigusloomeprotsessi. Aktiivse ja mitmekesise kodanikuühiskonna olemasolu suurendab survet teatud liiki vabaühendustele, eelkõige rände valdkonnas. Tegutseb ombudsman, kuid riiklikku inimõiguste instituuti ei ole veel loodud. Tehakse algatusi regulaarsete arutelude korraldamiseks õigusriigi teemadel, eelkõige senatis.

I. KOHTUSÜSTEEM

Tšehhi Vabariigi kohtusüsteem koosneb 86 piirkondlikust kohtust, kaheksast maakonnakohtust, kahest kõrgemast kohtust, Tšehhi Vabariigi kõrgeimast kohtust ja Tšehhi Vabariigi kõrgeimast halduskohtust¹. Kohtute haldamise eest vastutab keskse riigiasutusena justiitsministeerium. Justiitsministeerium haldab riigi tasandil kõrgemaid, maakonna- ja piirkondlikke kohtuid seadusega ettenähtud ulatuses² kas otse või nende kohtute esimeeste kaudu. Teatavaid keskvalitsuse haldusasutuse toiminguid teevad kahe kõrgeima kohtu esimehed. Need asutused võtavad arvesse asjaomaste kohtunõukogude arvamusi, mis on asutatud kõrgeima kohtu, kõrgeima halduskohtu, kõrgemate kohtute, maakonnakohtute ja suuremate piirkondlike kohtute juures. Kohtunikud määrab ametisse vabariigi president maakonnakohtute esimeeste valitud ja justiitsministri esitatud kandidaatide seast. Prokuratuur on täidesaatva võimu osa. Riigiprokurörid nimetab tähtajatult ametisse justiitsminister peaprokuröri ettepanekul. Peaprokuröri nimetab ametisse ja kutsub ametist tagasi valitsus justiitsministri ettepanekul³. Advokaat on asutatud seadusega ja sõltumatu. Ta tegeleb õigusvaldkonna halduskorraldusega ja reguleerib kogu kutseala tegevust. Advokaatuuri reguleerimisvolitused on seadusega loetletud valdkondades piiratud justiitsministri volitustega⁴.

Sõltumatus

Kohtunike valikumenetluse reform on praegu parlamendis arutlusel. Reformi⁵ eesmärk on suurendada läbipaistvust ja vastutust üldkohtunike ja kohtute esimeeste valikul. Kandidaatide valikumenetlus kohtuniku ametisse ei ole praegu seadusega sätestatud. Praktikas nimetavad kandidaadid maakonnakohtute esimehed, kes edastavad nimekirja justiitsministeeriumile. Pärast kaalumist esitab viimane kandidaatide lõppnimekirja vabariigi presidendile, kes nimetab kohtunikud ametlikult ametisse. Kõrgemate ja maakonnakohtute esimeeste kandidaadid esitab justiitsminister⁶. Kui vabariigi president keeldub kandidaati ametisse nimetamast, peab ta seda põhjendama. Kohtuniku nimetamist käsitlevate presidendi otsuste kohta võib esitada kaebuse halduskohtusse⁷. Kavandatavate muudatustega tahetakse kasutusele võtta uute kohtunike ja kohtute esimeeste läbipaistvam ja ühtsem värbamis- ja valikusüsteem, mis põhineb täpsetel, objektiivsetel ja ühtsetel kriteeriumidel⁸. Samuti määratakse reformiga kõrgemate, maakonna- ja piirkondlike kohtute esimeeste

¹ Lisaks tegutsevad maakonnakohtute spetsiaalsed halduskolleegiumid esimese astme halduskohtutena.

² Õigusakt nr 6/2002 Coll. kohtute ja kohtunike kohta.

³ Kõrgema astme prokuröride ametisse nimetamise ja tagasi kutsumise meetod on justiitsministeeriumi poolt juunis 2019 esitatud reformi osa.

⁴ Tšehhi Vabariigi esitatud teave õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande koostamiseks, lk 6, ja Tšehhi Vabariigi advokaatuuri esitatud andmed õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande koostamiseks, lk 13.

⁵ Õigusakti nr 6/2002 Coll (kohtute ja kohtunike kohta) muudatus. Peale kohtunike valikumenetluse reformimist reguleeritakse esitatud muudatusettepanekutes täpsemalt kohtunike kõrvaltegevust ja kohtu kaasistujaid käsitlevaid muudatusi.

⁶ Õigusakt nr 6/2002 Coll kohtute ja kohtunike kohta ning joonised 61, 62 ja 65 2018. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabelis.

⁷ Otsused vaadatakse kohtulikult läbi muu hulgas seoses valitavatele ja muudele avalikele ametikohtadele võrdsete juurdepääsutingimuste õigusega ning kohtuasja arutamise õigusega põhjendamatu viivitusega. Kõrgeima halduskohtu otsused, 27. aprill 2006, nr 4 Aps 4/2005 ja 21. mai 2008, nr 4 Ans 9/2007.

⁸ Õigusakti nr 6/2002 Coll (kohtute ja kohtunike kohta) muudatus. Uute kohtunike kavandatav valikusüsteem hakkab muudatusettepanekute vastuvõtmise korral koosnema viiest etapist: 1. praktika kohtuniku abina, 2. kohtuniku eksam, 3. kohtunikukandidaadi valikumenetlus, 4. kohtunikukandidaadi praktika ja 5. avalik konkurss kohtuniku ametikohale. Kohtunikukandidaadi ja/või kohtuniku ametikohale võivad kandideerida ka teiste juriidiliste erialade esindajad (nagu advokaadid, notarid, kohtutäiturid või prokurörid).

valikukomisjonide koosseis. Piirkondlike kohtute esimeeste valikukomisjonis on viis liiget, kellest kaks esindavad täidesaatvat ja kolm kohtuvõimu, ning ka kandidaate hindavate valikukomisjonide koosseis on täpselt kindlaks määratud vastavalt konkreetsele ametikohale⁹. Eesmärk on, et ametisse nimetatavate kandidaatide lõppnimekirja esitavate komisjonide liikmetest oluline osa oleks kohtunikud, nagu on kooskõlas Euroopa Nõukogu soovitustega¹⁰.

Üldsuse ja ettevõtjate seas on kohtute tajutava sõltumatus tase keskmine. Kohtute sõltumatus taset peab võrdlemisi kõrgeks või väga kõrgeks 56 % üldsuse esindajatest ja 44 % ettevõtjatest. Need näitajad on viimastel aastatel üldiselt tõusnud¹¹.

Kohtunike, prokuröride ja kohtutäiturite distsiplinaarkorra reformi eelnõu on praegu parlamendis¹². Selle sõnastatud eesmärk on ühelt poolt tugevdada apellatsioonisüsteemi kasutuselevõtu abil menetluse õiguspärasuse tagatise ja teiselt poolt suurendada menetluse tõhusust. Praeguse korra kohaselt ei ole võimalik kaevata edasi otsust, mille on teinud distsiplinaarkohus, mis on Tšehhi Vabariigi kõrgeima halduskohtu eriorgan¹³. Reformiga loodaks kahetasandiline distsiplinaarsüsteem, kus kõrgemad kohtud oleksid esimese astme kohtute ning Tšehhi Vabariigi kõrgeim kohus ja kõrgeim halduskohus apellatsioonikohtu rollis. Selline reform võiks aidata kaasa kohtute sõltumatus tugevdamisele, mis on kooskõlas Euroopa Nõukogu soovitustega¹⁴.

Justiitsminister esitas prokuratuuri reformi eelnõu. Juunis 2019 esitletud reformiga¹⁵ muudetakse prokuröride ametisse nimetamise ja ametist vabastamise korda. Praegu nimetab peaprokuröri ametisse valitsus justiitsministri ettepanekul tähtajatult. Samal ajal sätestatakse seaduses, et peaprokuröri võib ametist vabastada valitsus justiitsministri ettepanekul ilma põhjuseid esitamata¹⁶. Teiste prokuröride puhul nähakse seadusega ette, milline ametiasutus nad ametisse määrab, kuid ei reguleerita valikumenetlust ega nõudeid, mida ametikohale

⁹ Nt kõrgema või maakonnakohtu esimehe valimiseks võiksid valikukomisjoni liikmed olla: justiitsministri asetäitja, justiitsministeeriumi ekspert, selle maakonna- või kõrgema kohtu esimees (või tema volitatud esindajast aseesimees), mille esimehe ametikohta täidetakse, selle maakonna- või kõrgema kohtu esimees (või aseesimees), mille esimehe ametikohta ei täideta, ning Tšehhi Vabariigi kõrgeima kohtu esimees või tema määratud aseesimees.

¹⁰ Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus CM/Rec(2010)12 punkt 47. Mis puudutab kohtuniku ametisse nimetamise menetlust kohtuniku sõltumatus ja erapooletuse seisukohast, vt liidetud kohtuasjad C–585/18, C–624/18 ja C–625/18, A.K., punktid 124–125 ja 133–134; kohtuasi C–272/19, Land Hessen, punktid 54–60.

¹¹ Joonised 44 ja 46, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel. Kohtute tajutava sõltumatus taset liigitatakse järgmiselt: väga madal (alla 30 % vastajatest peab kohtute sõltumatust võrdlemisi suureks ja väga suureks); võrdlemisi madal (30–39 %), keskmine (40–59 %), kõrge (60–75 %), väga kõrge (üle 75 %).

¹² Õigusakt nr 7/2002 Coll. kohtunike, prokuröride ja kohtutäiturite menetluste kohta.

¹³ Kui selgub varem teadmata teavet, saab taotleda menetluse taasavamist, samuti saab esitada põhiseadusliku kaebuse; seda ei peeta siiski tavaliseks läbivaatamiseks.

¹⁴ CDL-AD(2016)017, õigusriigi põhimõtete kontrollnimekiri, punkt 78, CM/Rec(2010)12, punkt 69 ja CDL-AD(2010)004, punkt 43. Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt (C–216/18 PPU, LM, 25.7.2018, punkt 67): „sõltumatus nõue eeldab ka seda, et nendele isikutele kohaldatav distsiplinaarkord, kes peavad vaidlusi lahendama, pakub vajalikke tagatiseid, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Selles suhtes kujutavad normid, milles määratletakse eeskätt distsiplinaarrikkumiste koosseis ja konkreetset määratavad karistused ning mis näevad ette sõltumatu organi sekkumise vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklites 47 ja 48 sätestatud õigused, eelkõige kaitseõigused, ning mis näevad ette võimaluse vaidlustada kohtus distsiplinaarorganite otsused, endast kohtuvõimu sõltumatus kaitse oluliste tagatiste kogumit“.

¹⁵ Õigusloomeprotsessi elektroonilises raamatukogus avaldatud materjalid, <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBD9J6ZWU>.

¹⁶ Õigusakt nr 283/1993 Coll riigiprokuratuuri kohta.

kandideerija peab täitma. Justiitsministri kavandatavas reformis sätestatakse, et kõrgema astme prokuröre, sealhulgas peaprokuröri, võib ametist vabastada üksnes distsiplinaarmenetluses tehtud otsusega. Samuti nähakse reformiga ette vanemprokuröride ametisse nimetamine seitsmeks aastaks ning sätestatakse prokuratuuri ametikohtadele kandideerijatele esitatavad nõuded, samuti nende valikumenetlus. Kandidaadid peaks valima viieliikmeline komisjon, mille kolm liiget peaks nimetama justiitsminister (üks neist peab olema kohtunik), ühe peaprokurör ja ühe vanemprokurör, kes vastutab vanemprokuröride nimetamise ettepaneku esitamise eest. Muudatusega nähakse ka ette praeguse peaprokuröri ametiaja lõppemine 2023. aastal ja kahe kõrgema astme prokuröri ametiaja lõppemine 2024. aastal. Konsulterimise käigus on mitu sidusrühma¹⁷ väljendanud muret, et mõne kavandatava muudatusega säilitatakse täitevvõimu kaasatuse kõrge tase peaprokuröri ja teiste juhtprokuröride valimisse, eelkõige prokuröride ametikohtadele kandideerijate valiku eest vastutava komisjoni liikmete ametisse nimetamise teel. Veelgi enam, sidusrühmad on kritiseerinud seda, et ehkki muudatusettepanekuga nähakse vanemprokuröridele ette seitsmeaastane ametiaeg, lõpeks praeguse peaprokuröri ja kahe juhtprokuröri ametiaeg juba vastavalt 2023. ja 2024. aastal, arvestades et nad on olnud ametis reformiga ettenähtud ametiajast kauem¹⁸. Reformi eelnõu ootab endiselt valitsuse heakskiitu ning seadusandlik menetlus parlamendis on alles ees.

Kvaliteet

Valitsus on esitanud kohtulõivuseaduse muudatusettepaneku, mis on praegu parlamendis arutluses¹⁹. Veebruaris 2020 esitatud kohtulõivuseaduse muudatusettepanekute eelnõuga tõstetakse teatavaid kohtulõive märgatavalt, et viia need kooskõlla viimasest muutmisest saadik 2011. aastal suurenenud elatustasemega²⁰. Samal ajal nähakse ettepanekuga ette teatavate kohtulõivude summa suurendamine, et soodustada mõistlikumat kohtupidamist²¹ ja vaidluste kohtuvälist lahendamist, nagu lepituse teel saavutatud kompromiss²². Praegu on kohtulõivud tsiviil- ja tarbijavaidluste puhul võrdlemisi väikesed, kuid kaubandusvaidluste puhul suhteliselt suured²³. Consulterimise ja avaliku arutelu käigus on mitu sidusrühma²⁴ väljendanud muret selle üle, kuidas reform mõjutab õiguskaitse kättesaadavust, eelkõige elanikkonna kõige haavatavamate liikmete jaoks²⁵. Mure

¹⁷ Sealhulgas peaprokurör, prokuröride liit ning valitsuse korruptsioonivastase võitluse koordineerimise nõukogu.

¹⁸ Vt eelmine märkus. Pressiteates teatas peaprokurör, et ametiaja ettenähtud lõppu arvesse võttes on seaduse tegelik eesmärk tema ja kaks juhtprokuröri välja vahetada.

¹⁹ Kohtulõivude muutmist käsitleva õigusakti nr 549/1991 Coll eelnõu.

²⁰ Eelkõige näiteks kahekordistuksid lõivud ettepaneku eest algatada tsiviilkohtumenetlus seoses rahalise nõudega kuni 20 000 Tšehhi krooni (umbes 750 eurot) summalt 1 000 Tšehhi krooni (umbes 37 eurot) kuni 2 000 Tšehhi kroonini (umbes 75 eurot); lõivu tasumine ettepaneku eest väljastada elektrooniline maksekorraldus, mille sisu on kuni 10 000 Tšehhi krooni (umbes 375 euro), liigituks kategooriasse kuni 20 000 Tšehhi krooni (umbes 750 eurot) ning lõiv tõuseks 400 Tšehhi kroonilt (umbes 15 eurot) kuni 1 500 Tšehhi kroonini (umbes 56 eurot), ning lõiv ettepaneku eest algatada halduskohtumenetlus haldusorgani otsuse vastu tõuseks 3 000 Tšehhi kroonilt (umbes 113 eurot) 6 000 Tšehhi kroonini (umbes 225 eurot).

²¹ Algatatud tsiviil- ja kaubandusvaidluste arv on perioodil 2012–2018 pidevalt veidi ületanud ELi keskmist. Joonis 3, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel.

²² Sellisel juhul kohtulõivud tagastatakse või neid vähendatakse.

²³ Joonised 24 ja 25, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel. Vastavalt konkreetsele tarbija- ja konkreetsele kaubandusvaidluse stsenaariumi põhjal.

²⁴ Näiteks kõrgeim halduskohus, valitsuse inimõigustevalinik, töö- ja sotsiaalministeerium või ombudsman.

²⁵ Euroopa Inimõiguste Kohus leidis, et kohtulõivud võivad teatud tingimustel takistada juurdepääsu õigusemõistmisele. Vt Euroopa Inimõiguste Kohus, Kreuz vs. Poola, punktid 60–67; Euroopa Inimõiguste Kohus, Podbielski ja PPU Polpure vs. Poola, punktid 65–66; Euroopa Inimõiguste Kohus, Weissman jt vs.

leevendamiseks tehakse eelnõus ettepanek mitte lugeda kohtulõivudest vabastamist edaspidi erandlikuks. Menetlusosaline, kes tõendab, et tema majanduslik olukord on raske, võidakse kohtulõivudest vabastada.

Advokatuur on rakendanud ulatuslikumat tasuta õigusabi süsteemi Advokatuur on rakendanud 2018. aastal kasutusele võetud ulatuslikumat tasuta õigusabi süsteemi,²⁶ mille kohaselt advokaat annab õigusabi väga väikese tasu eest või tasuta²⁷. Skeemi kaasrahastab riik.

Kohtusüsteemi digiüleminekuga seoses on arenguruumi. Ehkki hagi on võimalik esitada digitaalselt,²⁸ ei ole kohtutoimikud veel veebis kättesaadavad ning kohtuotsused on veebis ligipääsetavad vaid osaliselt²⁹. COVID-19 pandeemia tõi esile vajaduse võtta kasutusele digitaalsed kohtutoimikud. Ehkki justiitsministeerium on asunud juba e-toimikut rakendama, on projekt endiselt algetapis³⁰. Siiaamaani on e-toimikut võimalik kasutada vaid maksekorraldusi käsitlevate menetluste puhul³¹.

2019. aastal alustati maksejõuetusmenetluse reformi. Muudatusettepanekuga suurendati selliste juhtumite hulka, mille puhul kohus võib kuulutada võlgniku võlavabaks. Muudatusettepaneku tingis „võlalõksu“ sattunud inimeste suur arv ning sellise olukorra kahjulik mõju nii ühiskonnale kui ka üksikisikutele³². Viimase (veebruar 2020) statistika kohaselt on kohtutäiturite hallatavates täitemenetlustes võlgnikud peaaegu 800 000 inimest, kes moodustavad umbes 8 % elanikkonnast,³³ sealhulgas on arvukalt juhtumeid, mille puhul võlgnevus on algse nõudega võrreldes ebaproportsionaalne. 2019. aasta andmete kohaselt ei olnud 90 % võlgnikest suutelised oma võlgu kunagi tasuma ja neil võisid tekkida probleemid äraelamisega³⁴. Sellised olukorrad võivad kahjustada mitut põhiõigust³⁵. Reformiga tahetakse anda suuremale hulgale võlgnikele võimalus, et nad kuulutatakse maksejõuetusmenetlusega võlavabaks. Kas muudatus teenib oma eesmärki, näitab tulevik.

Tõhusus

Kohtusüsteemis ei ole tsiviil- ja kaubandusajade puhul tõhususega erilisi probleeme, kuid haldusajade menetlemine venib pikale. Tsiviil- ja kaubandusajade menetlemise hinnanguline kestus on keskmisel tasemel või keskmisest lühem ning algatatud ja lõpuleviidud kohtumenetluste määr viitab sellele, et kohtud tulevad sissetulevate

Rumeenia, punkt 42; Euroopa Inimõiguste Kohus, *Georgel ja Georgeta Stoicescu vs. Rumeenia*, punktid 69–70; Euroopa Inimõiguste Kohus, *Stankov vs. Bulgaaria*, punkt 59. Vt ka Euroopa Kohtu otsus, C–279/09, DEB, punkt 61 ja C-61/14, *Orizzonte Salute*, punktid 46–47.

²⁶ Õigusakti nr 258/2017 Coll osana, millega muudetakse õiguselukutse seadust.

²⁷ Sellise tasuta õigusabi kestus ulatub 30 minutist kuni maksimaalselt 120 minutini aastas. Taotluse menetlemise tasuks on määratud 100 Tšehhi krooni (umbes 4 eurot), kuid on erandeid, mille puhul tasut täielikult loobutakse.

²⁸ Joonis 27, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel.

²⁹ Joonis 28, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel.

³⁰ Kestab hange arendaja leidmiseks.

³¹ Lisaks on alates 2019. aastast käimas riigiprokuratuuri moderniseerimise ja digiülemineku projekt, mille käigus analüüsitakse riigiprokuratuuri töövooge, keskendudes protsesside digiteerimise võimalustele, ja mida toetatakse Euroopa Komisjoni struktuurireformi tugiprogrammist.

³² Õigusakti nr 31/2019 seletuskiri.

³³ Tšehhi Vabariigi kohtutäiturite koja veebisait, statistika ülevaade, <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>.

³⁴ Õigusakti nr 31/2019 õigusmõju hindamise aruanne.

³⁵ Tšehhi konstitutsioonikohtu otsus nr I. ÚS 3271/13.

kohtuasjadega toime³⁶. Haldusajade puhul on Tšehhi Vabariigi tulemused keskmised: haldusaja lahendamiseks kulus 2018. aastal esimeses kohtuastmes hinnanguliselt 412 päeva³⁷. Kohtuasjade lahendamise määr on ELi kontekstis üks madalamaid,³⁸ mis viitab, et selles valdkonnas on vaja veel pingutada. Üks põhjuseid võib olla töötajate suhteline puudus, mistõttu haldusajadega tegeleb vaid umbes 4 % kõikidest kohtunikest³⁹. Justiitsministeeriumi avaldatud andmed⁴⁰ näitavad, et 2019. aastal oli kohtute tõhususes suuri piirkondlikke erinevusi⁴¹. Need erinevused püsivad, ehkki positiivse suundumusena lõhe väheneb. Justiitsministeerium hakkas arutama halduskohtumenetluse seadustiku võimalikku muutmist – muu hulgas selleks, et kiirendada menetlust halduskohtutes ja suurendada selle tõhusust⁴².

II. KORRUPTSIOONIVASTANE RAAMISTIK

Korruptsiooniga võitlemise õigus- ja institutsiooniline raamistik on enamjaolt paigas. Korruptsiooniga võitlemise pädevus jaguneb mitme asutuse vahel. Justiitsministeeriumi huvide konflikti ja korruptsioonivastase võitluse osakond vastutab korruptsioonivastase tegevuskava eest. Aastal 2014 asutatud korruptsioonivastane nõukogu on valitsuse nõuandeorgan. Riiklik organiseeritud kuritegevuse vastane amet koostöös prokuratuuriga uurib korruptsiooniga seotud kuritegusid. Finantsanalüüsi amet asutati iseseisva asutusena 2017. aastal ja ta tegeleb finantsandmetega. Riigikontroll jälgib, kuidas riik haldab riigi tulusid ja kulusid ning selle järeldused võivad aidata välja selgitada korruptsiooniohtu. Viimastel aastatel on läbipaistvuse ja vastutuse valdkonnas algatatud mitu reformi. Vastu tuleb aga veel võtta mitu olulist seadusandlikku meetet seoses lobitöö ja rikkumisest teatajate kaitsega ning riigikontrolli mandaadi pikendamise eelnõu.

Viimane Transparency Internationali korruptsiooni tajumise indeks (2019) oli 56/100 ning Tšehhi Vabariik oli sellega Euroopa Liidus 13. ja maailmas 44. kohal⁴³. 87 % Eurobaromeetri 2020. aasta korruptsiooni eriuuringule vastajatest arvab, et korruptsioon on nende riigis laialt levinud (ELi keskmine: 71 %) ja 22 % inimesi tunneb, et korruptsioon mõjutab nende igapäevaelu (ELi keskmine: 26 %)⁴⁴. Lisaks peab 76 % ettevõtjatest korruptsiooni laialt levinuks (ELi keskmine 63 %), samal ajal kui 32 % ettevõtjatest peab korruptsiooni Tšehhi Vabariigis ettevõtlusega tegelemisel probleemiks (ELi keskmine: 37 %)⁴⁵. 29 % inimesi leiab, et on piisaval hulgal hoiatava mõjuga süüdimõistvaid kohtuotsuseid, et inimesed hoiduksid korruptiivsest tegevusest (ELi keskmine: 36 %), samal ajal kui 21 % ettevõtjatest arvab, et kõrgemale ametnikule altkäemaksu andmiselt tabatud inimesed ja ettevõtjad on saanud asjakohase karistuse (ELi keskmine 31 %).

³⁶ Joonised 5–7 ja joonised 10–11, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel.

³⁷ Joonis 8, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel.

³⁸ 2018. aastal 88 %, joonis 12, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel.

³⁹ Riigikülastuse käigus saadud teave, mida kinnitasid Tšehhi Vabariigi kohtusüsteemi 2019. aasta andmed: justiitsministeeriumi avaldatud iga-aastane statistikaaruanne ja CEPEJ (2020) uuring kohtusüsteemide toimimise kohta ELi liikmesriikides.

⁴⁰ Tšehhi Vabariigi kohtusüsteem 2019. aastal: iga-aastane statistikaaruanne, justiitsministeerium 2020.

⁴¹ Näiteks kestis tsiviilmenetlus kõige aeglasemates kohtutes peaaegu kaks korda kauem kui kõige kiiremas kohtus. Tšehhi Vabariigi kohtusüsteem 2019. aastal: iga-aastane statistikaaruanne, justiitsministeerium 2020, avaldatud 30. juunil 2020.

⁴² Tšehhi ametiasutuste esitatud teave.

⁴³ Transparency International (2020), 2019. aasta korruptsiooni tajumise indeks.

⁴⁴ Eurobaromeetri eriuuring nr 502 (2020).

⁴⁵ Eurobaromeetri eriuuring nr 482 (2019).

Tšehhi Vabariigis on hästi toimiv strateegiline korruptsioonivastane raamistik. Alates 1999. aastast on valitsus võtnud vastu järjekorras korruptsioonivastased strateegiad. Praegune strateegia hõlmab perioodi 2018–2022⁴⁶ ja sellega nähakse ette kolme üheaastase tegevuskava ettevalmistamine, mille rakendamist jälgib valitsuse korruptsioonivastane nõukogu. Nõukogu toetab justiitsministeeriumi huvide konflikti ja korruptsioonivastase võitluse osakond, kes koostab korruptsioonivastase strateegia dokumente ja vastutab korruptsioonivastase tegevuskava eest. Veebruaris 2020 kiitis valitsus heaks uue korruptsioonivastase võitluse tegevuskava⁴⁷. Selles keskendutakse neljale peamisele prioriteetsele valdkonnale: i) tõhus ja sõltumatu valitsus; ii) läbipaistvus ja avatud juurdepääs teabele; iii) riigivara tõhus haldamine ning iv) kodanikuühiskonna arendamine. Aprillis 2020 leidis valitsus, et suurem osa 2019. aasta tegevuskavas nimetatud tegevusest on lõpule viidud⁴⁸.

Korruptsioonivastane kriminaalõiguse raamistik on suures osas loodud, kuigi mõni probleem püsib. Tšehhi karistusseadustikus kriminaliseeritakse altkäemaksu võtmise, altkäemaksu andmise, mõjuvõimuga kauplemise ja hankelepungus, riigihankes ja avalikus enampakkumises eelise andmise süüteo⁴⁹. Altkäemaksu käsitlevad sätted ei hõlma kõiki avaliku sektori töötajate kategooriaid, vaid on piiratud „isikutega, kes teevad otsuse avalikku huvi pakkavas küsimuses või osalevad selle üle otsustamises“⁵⁰. Piiriülene altkäemaks ei ole karistusseadustikus konkreetselt kriminaliseeritud⁵¹. Korruptsioonivastast tegevust koordineerib ja hindab valitsuse 2014. aastal asutatud nõuandeorgan.

Korruptsioonikuritegudega seoses uurimise all, süüdistuse saanud ja süüdi mõistetud inimeste arv on viimase kolme aasta jooksul olnud erinev. 2017. aastal alustasid Tšehhi Vabariigi õiguskaitseasutused 115 korruptsioonikuriteo uurimist, võrreldes 319 uurimisega 2018. ja 152 uurimisega 2019. aastal. Aastal 2017 esitati süüdistus või kahtlustus⁵² korruptsioonikuriteos 148 inimesele, võrreldes 268 inimesega 2018. ja 190 inimesega 2019. aastal⁵³. Viimastel aastatel on Tšehhi Vabariigis uuritud mitut suurkorruptsiooni juhtumit, väidetavatele toimepanijatele on esitatud süüdistus ning mõnel juhul on nad kohtus süüdi mõistetud. Sellegipoolest on 62 % Eurobaromeetri 2020. aasta korruptsiooniuuringule⁵⁴ vastajatest arvamusel, et süüdimõistvaid kohtuotsuseid on liiga vähe, et inimesed hoiduksid korruptiivsest tegevusest (ELi keskmine: 34 %), ja 64 % arvab, et suurkorruptsiooni juhtumeid ei uurita piisavalt (ELi keskmine: 66 %). Veelgi enam, 54 % ettevõtjatest (kes vastasid Eurobaromeetri 2019. aasta uuringule ettevõtjate suhtumise kohta korruptsiooni ELis)⁵⁵ ei pea tõenäoliseks, et kohus määrab korrumpeerunud inimestele suure rahatrahvi või vanglakaristuse (ELi keskmine: 39 %).

Potentsiaalsete huvide konfliktide ja ELi vahendite kasutamise suhtes on pooleli uurimised ja auditid riiklikul ja Euroopa tasandil. ELi vahendite haldamist Tšehhi

⁴⁶ Valitsuse korruptsioonivastase võitluse kontseptsioon aastateks 2018–2022.

⁴⁷ Korruptsioonivastane tegevuskava 2020.

⁴⁸ 2019. aasta korruptsioonivastases tegevuskavas sätestatud meetmete rakendamise hindamine.

⁴⁹ Õigusakti nr 40/2009 Coll, karistusseadustik, eriosa „Korruptsioon“ 3. jao X peatükk.

⁵⁰ GRECO Third Evaluation Round - Second Compliance Report on the Czech Republic (GRECO Kolmas hindamisvoor – Tšehhi Vabariigi teine vastavaruannet).

⁵¹ OECD altkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsiooni rakendamine: Tšehhi Vabariigi viimases 4. etapi järelevaanduses OECD altkäemaksuvastase konventsiooni rakendamise kohta märgitakse, et mitut soovitus on järgitud kas osaliselt või ei ole üldse järgitud.

⁵² Karistusseadustiku paragrahv 160 ja paragrahvi 179b lõige 3.

⁵³ Tšehhi Vabariigi riigikülastuse käigus 3.–5. juunil 2020 kogutud teave.

⁵⁴ Eurobaromeetri eriuuring nr 502 (2020): korruptsioon.

⁵⁵ Eurobaromeetri kiiruuring nr 482 (2019): ettevõtjate suhtumine korruptsiooni ELis.

Vabariigis on viimastel aastatel esile toodud võimaliku mureküsimusena⁵⁶. Pärast aastatel 2016–2017 korraldatud Euroopa Pettusevastase Ameti (OLAF) uurimist, mille käigus leiti ELi vahendite kasutamisel tõsiseid rikkumisi, on riiklikul tasandil poolleli olulise juhtumi kriminaaluurimine ning algatatud on uusi komisjoni auditeid, et uurida võimaliku huvide konflikti küsimusi seoses ELi vahendite kasutamisega.

Huvide konflikti seadus sisaldab huvide konflikti ja varade avalikustamist käsitlevaid norme⁵⁷. Seda kohaldatakse valitsuskabineti liikmete, parlamendiliikmete, piirkondlike omavalitsuste juhtide ja nende asetäitjate, kõrgemate ametiisikute, linnapeade ja kohalike volikogude liikmete, samuti tööorganite, juhtimis-, järelevalve ja kontrolliorganite liikmete suhtes. Seadusega luuakse keskne teavitustregister, mida haldab justiitsministeerium. Seaduses osutatud isikud peavad esitama isiklike huvide, varade, tegevuse, tulu, kingituste ja kohustuste deklaratsiooni. Riikide korrupsioonivastane ühendus (GRECO) on juhtinud tähelepanu võimalikule vajadusele kehtestada deklaratsiooni nõuetega seoses tõhusamad sanktsioonid⁵⁸. Samuti on viidatud, et Tšehhi Vabariik peaks kaaluma deklaratsioonide laiendamist, et need hõlmaksid teavet ka parlamendiliikmete abikaasade ja ülalpeetavate pereliikmete kohta⁵⁹. Seadusega ei reguleerita kingituste ja muude eeliste vastuvõtmist parlamendiliikmete puhul⁶⁰. Viimases Euroopa poolaasta aruandes on esile toodud seda, et puuduvad parlamendiliikmetele mõeldud selged eeskirjad, mis käsitleksid näiteks kingituste ja muude eeliste vastuvõtmist, tegevuse ja vastuolude deklareerimist ning lobistidega suhtlemist⁶¹.

Mitme algatusega püütakse tugevdada avaliku haldusega seotud korrupsioonivastaseid ja eestikaeeskirju. Sisse on seatud korrupsioonivastane siseprogramm,⁶² milles on sätestatud korrupsiooniohu regulaarne hindamine ja sisemine riskijuhtimine ministeeriumides, muudes kesksetes asutustes ning allüksustes ja -asutustes. Iga asutus on kohustatud kehtestama raamistiku, mis hõlmab eetikakoodeksit, eetikakoolitusi, rikkumistest teatamise sisekorda ning korrupsionikahtluste menetlust. Raamistiku rakendamist hinnatakse vähemalt iga kahe aasta järel. Kehtestatakse avalike teenistujate ja töötajate eetikakoodeks, mis on keskvalitsuse heaks töötajate suhtes siduv. Siiski leiab 80 % Eurobaromeetri 2020. aasta korrupsiooniuuringule⁶³ vastanutest, et kohalikes ja piirkondlikes avaliku sektori asutustes esineb korrupsiooni (ELi keskmine: 68 %).

Arutusel on riigikontrolli volituste laiendamise õigusakti eelnõu. Riigikontrolli mandaadi laiendamine on loetletud valitsuse uue programmi seletuskirjas ühe prioriteedina⁶⁴. Eelnõuga⁶⁵ tahetakse riigikontrolli mandaati laiendada avaliku sektori kulutuste seaduslikkuse ja tulemuslikkuse auditeerimisele kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Õigusakt hõlmaks ka riigi osalusega ettevõtteid ning riigi ja/või kohaliku omavalitsuse

⁵⁶ Juunis 2020 võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni (2019/2987(RSP)) olukorra kohta Tšehhi Vabariigis ning väljendas muret huvide konflikti ning riigi ja ELi vahendite kasutamise ja jagamise küsimuste pärast.

⁵⁷ Õigusakt nr 159/2006 Col.

⁵⁸ Kui jätta deklaratsioon esitamata või mitte deklareerida kõiki varasid, võib see kaasa tuua rahatrahvi summas 1 000 Tšehhi krooni (40 eurot) kuni 50 000 Tšehhi krooni (1 850 eurot).

⁵⁹ GRECO Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report Czech Republic.

⁶⁰ GRECO Fourth Evaluation Round – Interim Compliance Report Czech Republic.

⁶¹ Euroopa Komisjon, Tšehhi Vabariigi riigiaruanne 2020, SWD(2020) 502 final, lk 43.

⁶² Kehtestatud valitsuse 2. oktoobri 2013. aasta resolutsiooniga nr 752.

⁶³ Eurobaromeetri eriuuring nr 502 (2020).

⁶⁴ Valitsuse programmi seletuskiri.

⁶⁵ Eelnõu on esindajatekojas kolmandal lugemisel ja ootab sellega seotud põhiseadusemuudatuse vastuvõtmist senatis.

enamusosalusega ettevõtteid⁶⁶. Loodetakse, et nendel meetmetel on soodne mõju avaliku sektori kulutustega seotud vastutusele ja läbipaistvusele.

On tehtud ettepanek reguleerida lobitööd. Lobitöö õigusakti eelnõu⁶⁷ ootab vastuvõtmist. Sellega luuakse üldsusele juurdepääsetav lobistide ja lobitöös osalejate register. Lobistidele ja ametiisikutele kehtestatakse kohustus esitada kord kvartalis aruanne, mis sisaldab teavet nende vastastikuste kontaktide kohta. Peale selle kehtestatakse eelnõuga ka „õigusloomeline jalajälg“, millest saab kõikide õigusaktide kohustuslik lisa. See sisaldab teavet lobistide, lobitöös osalejate ja asjaomaste õigusaktidega seotud konkreetse lobitöö kohta. Sellega tahetakse parandada õigusloomeprotsessi läbipaistvust. Samuti sisaldab eelnõu norme kingituste deklareerimise kohta.

Hulk meetmeid näeb ette rikkumisest teataja kaitse ja julgustab korrupsioonist teatama. Valitsuse määrusega nr 145/2015 Coll sätestatakse sisemine teatamiskord ametnikele, kes on praegu ainus rikkumisest teatajatena kaitstud rühm. Samuti on politseinikele ja avaliku sektori teenistujatele kehtestatud korrupsioonikahtlusest teatamise mehhanism. Praegu koostab justiitsministeerium rikkumisest teataja kaitse eelnõud direktiivi 2019/1937 (liidu õiguse rikkumisest teatavate isikute katse kohta)⁶⁸ rakendamiseks. Uuringu andmete kohaselt ei teaks 55 % Eurobaromeetri 2020. aasta korrupsiooniuuringu⁶⁹ Tšehhi Vabariigi vastajatest, kuhu korrupsioonijuhtumist teatada, kui nad sellega kokku puutuvad või on selle tunnistajaks (ELi keskmine: 54 %).

Lepingute register võeti kasutusele juulis 2016⁷⁰ ja selles avaldatakse veebis kõik lepingud mahuga üle 50 000 Tšehhi krooni (umbes 2 000 eurot). Register sisaldab lepinguid, mille pooleks on üks valitud avalik-õiguslikest isikutest, näiteks riik, kohalikud/piirkondlikud omavalitsused, riigiettevõtted, riiklikud fondid, avalik-õiguslikud ülikoolid või juriidilised isikud, milles riigil või kohalikul/piirkondlikul omavalitsusel (üksi või koos teiste kohalike/piirkondlike omavalitsustega) on enamusosalus teise juriidilise isiku kaudu. Teatud liiki lepingud on registris avaldamise kohustusest vabastatud⁷¹. Registrit võib pidada hea tava näiteks, millel on soodne korrupsiooni ennetav mõju.

Riigi osalusega ettevõtetesse nimetamise seaduse võttis parlament vastu detsembris 2019 ja see jõustus jaanuaris 2020⁷². Seaduses sätestatakse uued normid riigi osalusega ja osaliselt riigile kuuluvate ettevõtete töö- ja juhtorganite liikmete valimiseks. Seadusega tahetakse vältida ametisse nimetamist poliitilistel põhjustel ja suurendada veelgi valikuprotsessi läbipaistvust, kuivõrd kandidaadid peavad läbima valitsuse komisjoni juhitud valikumenetluse.

Aastal 2019 tegi valitsus tervishoiusektori korrupsiooniriski analüüsi. Analüüsi käigus selgus, et see on suure korrupsiooniriskiga sektoreid. Selles rõhutati, et korrupsioonirisk on

⁶⁶ Riigikontrolli õigusakti muudatus, (2018).

⁶⁷ Lobitöö seaduse eelnõu hõlmab kaht eraldiseisvat, kuid omavahel seotud eelnõud: lobitöö seaduse eelnõud (parlamendi toimetised 565) ja eelnõud, millega muudetakse teatavaid seadusi seoses lobitöö seaduse vastuvõtmisega (parlamendi toimetised 566).

⁶⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17– 56).

⁶⁹ Eurobaromeetri eriuuring nr 502 (2020).

⁷⁰ Klausel, mille kohaselt kehtib leping vaid lepingute registris avaldamise korral, jõustus 1. juulil 2017.

⁷¹ Siseministeeriumi lepinguregistri veebisait, <https://www.mvcr.cz/clanek/registr-smluv.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.

⁷² Riigi osalusega juriidiliste isikute juht- ja nõuandeorganitesse isikute valimise seadus (ametisse nimetamise seadus).

kõikides tervishoiusektori lõikudes, ulatudes patsientide ja meditsiinitöötajate põhjustatud korrupsioonist kuni korrupsioonini keskvalitsuse tasandil⁷³. Analüüsi järel tahab tervishoiuministeerium võtta konkreetsed leevendusmeetmed ning temalt oodatakse ka seadusandlikku ettepanekut riiklike kindlustusettevõtjate toimimise optimeerimiseks.

III. MEEDIA MITMEKESISUS

Tšehhi Vabariigi põhiseaduslikku korda lõimitud põhiõiguste ja -vabaduste hartaga tagatakse väljendusvabadus ja õigus teabele ning keelatakse selge sõnaga tsensuur⁷⁴. Raadio- ja teleringhäälingu õigusaktiga määratakse selgelt kindlaks Tšehhi Vabariigi meediat reguleeriva asutuse pädevus⁷⁵ ja teabele vaba juurdepääsu õigusaktiga⁷⁶ tagatakse juurdepääs avaliku sektori asutuste käsutuses olevale teabele.

Valitsus kavandab reformi meediat reguleeriva asutuse sõltumatuse edasiseks tugevdamiseks. Raadio- ja teleringhäälingu õigusaktiga antakse Tšehhi Vabariigi meediat reguleeriva asutuse roll raadio- ja teleringhäälingu nõukogule („nõukogu“),⁷⁷ mille ülesanne on raadio- ja teleringhäälingu, samuti audiovisuaalmeedia nõudeteenuste järelevalve. Teiste meediaväljaannete (trüki-, võrgumeedia) suhtes kohaldatakse üldist korda, mis tuleneb kriminaalõigusest, reklaamieeskirjadest, tarbijakaitseraamistikust ja eneseregulatsiooni algatustest⁷⁸. Õigusaktiga luuakse nõukogu, mis on 13 liikmest koosnev sõltumatu haldusorgan, ning aktis sätestatakse nõukogu ülesanded ja kohustused. Õigusaktis sätestatakse ka nõukogu liikmete ja juhi valikukriteeriumid, välistavad kriteeriumid ja ametisse nimetamise kord. Nõukogu otsuste kohta võib esitada kohtusse kaebuse. Kui nõukogu rikub korduvalt ja raskelt õigusaktis sätestatud kohustusi või selle kohustuslik aastaaruanne ei saa suurte puuduste tõttu korduvalt heakskiitu, võib esindajatekoda teha peaministrile ettepaneku nõukogu täies koosseisus tagasi kutsuda. Ametiasutused on teatanud ettepaneku esitamisest esindajatekoja kõnealuse volituse piiramiseks, et sellistel juhtudel kutsutaks tagasi vaid üksikuid liikmeid. Reformiga tahetakse suurendada nõukogu kui terviku sõltumatust kooskõlas läbivaadatud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eesmärkidega⁷⁹.

Nõukogu pädevus on seaduses hästi määratletud ja seda kohaldatakse tulemuslikult praktikas. Nagu märgitakse meedia mitmekesisuse seire 2020. aasta aruandes,⁸⁰ näitab meediat reguleeriva asutuse toimimine üldist väikest riski, ehkki hiljutised otsused teatavate poliitiliselt väga tundlike küsimuste meediakajastuse kohta näitavad üha suuremat polariseerumist⁸¹.

Tšehhi Vabariik ei ole kehtestanud meediaomandi läbipaistvuse reguleerimise erinorme. Eespool nimetatud raadio- ja teleringhäälingu õigusaktiga tahetakse jälgida ka

⁷³ Valitsuse korrupsioonivastane portaal, www.korupce.cz.

⁷⁴ Aastatel 2019 ja 2020 püsis Tšehhi Vabariik organisatsiooni Piirideta Reporterid (Reporters Without Borders, RSF) pressivabaduse indeksis stabiilselt 40. kohal maailmas. Piirideta Reporterid, Tšehhi Vabariik.

⁷⁵ Õigusakt nr 231/2001 Coll (muudetud).

⁷⁶ Õigusakt nr 106/1999 Col.

⁷⁷ Õigusakt nr 231/2001 Coll (muudetud).

⁷⁸ Sealhulgas Tšehhi Vabariigi reklaamistandardite nõukogu.

⁷⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda.

⁸⁰ 2020 Media Pluralism Monitor (meedia mitmekesisuse seirevahend 2020).

⁸¹ Tšehhi Vabariigi võimud on valmistanud ette seaduseelnõu läbivaadatud audiovisuaalmeedia teenuse direktiivi ülevõtmiseks. Seaduse vastuvõtmine nähakse ette 2020. aasta lõpul või 2021. aasta alguses.

ringhäälinguteenuste osutajate ühinemist ja kehtestatakse piirangud eri teenuseosutajate litsentside või isiklike seoste kumuleerumisele. Huvide konflikti õigusaktiga⁸² keelatakse ametiisikutel tegutseda raadio- või televisiooniteenuse osutajana või trükimeedia kirjastajana või sellist teenuseosutajat või kirjastajat kontrolliva isikuna. Kooskõlas ettevõtete registreerimist reguleerivate üldeeskirjadega nõutakse õigusaktis teatavate andmete kandmist asjaomastesse avalikesse registritesse. Kuid meediaettevõtted ei ole kohustatud avaldama oma omandistruktuuri, selle muutusi ega ettevõtte tegelikku kasusaajat käsitlevat teavet⁸³. Selles kontekstis tuleks märkida, et seoses meediaomandi läbipaistvusega osutatakse meedia mitmekesisuse seire 2020. aasta aruandes suurele riskile, eelkõige arvestades üldist kõrget riskitaset, mis on seotud üldisemalt selliste ohtudega turu mitmekesisusele, mis tulenevad kaubanduslikust ja omanike mõjust sisule ja uudistemeedia kontsentreerumisest⁸⁴. Hoolimata huvide konflikti õigusakti 2017. aastal vastu võetud muudatusettepanekutest, millega poliitikutel keelatakse selge sõnaga meedias osalust omada, on meedia poliitilise sõltumatusena seotud ohud endiselt suured, arvestades, et poliitilist mõju võib avaldada ka omanike ja poliitikas tegutsejate mitteametlike võrgustike ja võimuliitude kaudu⁸⁵. Kodanikuühiskonna ja ajakirjanike liidud, kellega komisjon selle aruande asjus konsulteeris, on kinnitanud, et selline dünaamika kujutab endast kõige olulisemat ohtu riigi meedia mitmekesisusele⁸⁶.

Tšehhi Vabariigis ei ole kehtestatud riikliku reklaami kohta erieeskirju, mis oleksid karmimad kui riigihangete õigusaktis⁸⁷ sätestatud reklaami üldnõuded, st riiklikud reklaamilepingud väärtusega üle 50 000 Tšehhi krooni (umbes 2 000 eurot) tuleb avalikustada ja teha kättesaadavaks riiklikus registris. Samuti viidatakse meedia mitmekesisuse seire 2020. aasta aruandes mõnele ohule, mis tulenevad poliitilise veebireklaami läbipaistvust tagava reguleerimise puudulikkusest⁸⁸.

Juurdepääs teabele on tagatud seadusega, kuid praktikas võib olla takistusi. Teabele vaba juurdepääsu õigusaktiga⁸⁹ tagatakse juurdepääs avaliku sektori asutuste käsutuses olevale teabele. Praegu ettevalmistatava muudatusettepanekuga⁹⁰ võetakse kooskõlas Tšehhi õiguspraktikaga kasutusele „selgelt takistavate teabenõuete“ vastane mehhanism. Muudatusettepanek võimaldataks avaliku sektori asutusel nõuda ulatusliku teabenõudega seotud kulude katmiseks ettemaksu. See võib takistada juurdepääsu avaliku sektori asutuste käsutuses olevale üksikasjalikule teabele. Lisaks sellele tekitasid riigikülastuse ajal muret

⁸² Õigusakt nr 159/2006 Coll (muudetud).

⁸³ Muudetud audiovisuaalteenuste direktiiviga julgustatakse liikmesriike võtma vastu seadusandlikke meetmeid, millega kohustatakse nende jurisdiktsiooni kuuluvaid meediateenuste osutajaid andma juurdepääsu nende omandistruktuuri, sealhulgas tegelikke kasusaajaid käsitlevale teabele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda.

⁸⁴ 2020 Media Pluralism Monitor.

⁸⁵ 2020 Media Pluralism Monitor.

⁸⁶ Riigikülastuse käigus ja aruande koostamiseks peetud konsultatsioonidel saadud teave, nt organisatsiooni Transparency International Tšehhi Vabariigi esinduse esitatud andmed õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande koostamiseks.

⁸⁷ Õigusakt nr 134/2016 Col.

⁸⁸ 2020 Media Pluralism Monitor.

⁸⁹ Õigusakt nr 106/1999 Col.

⁹⁰ Muudatusettepanek on Tšehhi Vabariigi parlamendi esindajatekojas (toimetised nr 633), ootamas esimesel lugemisel toimuvat arutelu.

teated, mille kohaselt keelduvad avaliku sektori asutused andmast teabele juurdepääsu ja vaidlustavad nõuded kohtus⁹¹.

Ehkki ajakirjanikele ei ole füüsilist kahju tehtud, ei ole sõnalised solvangud ja ähvardused poliitilises arutelus neile tundmatud. Euroopa Nõukogu ajakirjanduse kaitse ja ajakirjanike turvalisuse edendamise platvormil⁹² ei registreeritud Tšehhi Vabariigis 2019–2020 ühtki teatist. Meedia mitmekesisuse seire 2020. aasta aruandes peetakse ajakirjanduse eriala, standardite ja kaitse valdkonna riski väikeseks. Siiski märgitakse, et „ajakirjanike vastu suunatud sõnalised solvangud, laim ja ähvardused on muutunud poliitilise arutelu tavaliseks osaks nii populistlike ja parempoolsete parteide“⁹³ kui ka konkreetsete poliitikute puhul⁹⁴. Tasub ühtlasi märkida, et au teotamise eest kavandatavate karistuste hulka kuulub täiendava karistusena kuni üheaastane vangistus⁹⁵.

IV. MUUD KONTROLI JA TASAKAALUSTAMISEGA SEOTUD INSTITUTSIOONILISED KÜSIMUSED

Tšehhi Vabariigis on kahekojaline parlamentaarne valitsemisüsteem⁹⁶ koos otse valitava presidendiga. Õigusaktide ettepanekuid võib esitada esindajatekoja liige, esindajatekoja liikmete rühm, senat, valitsus või kõrgemate autonoomsete piirkondade esindusorganid⁹⁷. Konstitutsioonikohus võib hinnata tagantjärele põhiseaduslikkust. Peale kohtusüsteemi on kontrolli- ja tasakaalustussüsteemis osa ombudsmani ametil ja kodanikuühiskonnal.

Õigusaktide jõustamisel on tavaks koostada mõjuhindang ja konsulteerida sidusrühmadega. Õigusakti ettepaneku võib esitada esindajatekoda (esindaja, esindajate rühm), senat (üksnes tervikuna), valitsus ja piirkonnavolikogud. Ettepanek sisaldab ka seletuskirja, milles hinnatakse õiguslikku hetkeolukorda, selgitatakse vajadust uue õigusakti järele, kirjeldatakse oodatavat majandus- ja finantsmõju ning selgitatakse ettepaneku vastavust põhiseaduslikule korrale, rahvusvahelistele lepingutele ja Euroopa Liidu liikmesusest tulenevatele kohustustele. Mõjuhindangut on vaja iga valitsuse seadusandliku ettepaneku puhul, samuti mis tahes õigusakti puhul, millega kaasnevad ettevõtjatele, omavalitsustele ja kodanikele suured kulud. Parlamendiliikmete ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste esitatud õigusaktide ettepanekute õigusmõju ei hinnata. Valitsus, kes valmistab ette enamiku esmaseid õigusakte, moodustas mitu nõuande- ja tööorganit, mis esindavad eksperte, sidusrühmi või muid asjaomaseid ühendusi⁹⁸. Sellest põhjalikust raamistikust hoolimata on konsultatsioonides osalenud kodanikuühiskonna sidusrühmad väljendanud muret väidetavalt puuduva konsultatsioonikohustuse ja korraldatud konsultatsioonide tõhusate järelemeetmete puudumise pärast⁹⁹. Konstitutsioonikohtu, Tšehhi Vabariigi kõrgeima

⁹¹ Riigikülastuse käigus saadud teave, millele viidati ka meedia mitmekesisuse seire 2020. aasta aruandes.

⁹² Council of Europe. Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists (Euroopa Nõukogu. Ajakirjanduse kaitse ja ajakirjanike turvalisuse edendamise platvorm).

⁹³ 2020 Media Pluralism Monitor.

⁹⁴ Sealhulgas vabariigi presidendi avaldused. Sellega seoses tuleks meenutada, et vastavalt Euroopa Nõukogu soovitusel 2016/4 peaksid liikmesriigid „kehtestama põhjaliku õigusraamistiku, mis võimaldab ajakirjanikel ja teistel meedias tegutsejatel panustada avalikku arutellu tõhusalt ja kartuseta“.

⁹⁵ Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2019), Decriminalisation of Defamation (au teotamise dekriminaliseerimine).

⁹⁶ Koosneb alamkojast ehk esindajatekojast (*Poslanecká sněmovna*) ja ülemkojast ehk senatist (*Senát Parlamentu České republiky*).

⁹⁷ Põhiseaduse artikkel 41.

⁹⁸ Valitsuse veebisait, <https://www.vlada.cz/en/pracovni-a-poradni-organy-vlady/>.

⁹⁹ Nt organisatsiooni Czech Helsinki Committee esitatud andmed õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande koostamiseks.

kohtu, kõrgeima halduskohtu ja riigiprokuratuuriga konsulteeritakse juhtudel, kui ettepaneku eelnõu on seotud nende pädevusvaldkondadega.

Pingutused õigusloomeprotsessi läbipaistvuse edasiseks suurendamiseks jätkuvad. Valitsuse ja parlamendi dokumendid on kättesaadavad juba mitme veebivahendi kaudu¹⁰⁰. Lisaks kestab portaalide „eCollection“ ja „eLegislation“¹⁰¹ loomise projekt. Portaalid võimaldaksid hõlpsamat kontrolli ja osalemist õigusloomeprotsessis. Lõpptähtaeg on kavandatud 2020. aasta lõpuks.

COVID-19 pandeemiaga võitlemiseks võetud meetmeid on kohtus läbi vaadatud. Valitsus kuulutas eriolukorra välja 12. märtsil 2020. Eriolukord kestis kuni 17. maini, kui esindajatekoda oli nõustunud seda kaks korda pikendama¹⁰². Valitsuse otsus eriolukorra väljakuulutamise kohta COVID-19 pandeemia tõttu ning mitu valitsuse meedet ja tervishoiuministeeriumi erimeedet on läbi vaadatud Praha linnakohtus, Tšehhi Vabariigi kõrgeimas halduskohtus ja konstitutsioonikohtus¹⁰³. Valitsuse poolt eriolukorra väljakuulutamise, samuti enamikul juhtudel ka vaidlustatud erimeetmete põhiseaduslikkus leidis kinnitust. Praha linnakohus tühistas neli meedet,¹⁰⁴ misjärel tegi valitsus õigusaktides kohandusi.

Õiguste avalik kaitsja (ombudsman) kaitseb üksikisikute huve ametiasutuste ees ning edendab head valitsemistava. Tšehhi Vabariigis ei ole riiklikku inimõiguste institutsiooni¹⁰⁵. Tegutseb ombudsman, kes on ametlikus ja materiaalses mõttes sõltumatu ning on kolmest riigivõimuorganist eraldiseisev. Ombudsmani amet on sätestatud seadusega ega sisaldu põhiseaduses. Ombudsmani põhiülesanne on abistada inimesi juhtudel, kui avaliku sektori asutused tegutsevad kas ebaseaduslikult või vastuolus demokraatliku riigi ja hea valitsemistava põhimõttega; selleks korraldab ta järelepärimisi ja soovitab olukorra parandamiseks meetmeid. Ombudsmanil ei ole otsustuspädevust ja järelepärimiste tulemused ei ole õiguslikult siduvad¹⁰⁶. Peale selle on ombudsman saanud võrdõiguslikkust edendava asutuse, ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatud riikliku järelevalvemehhanismi, ÜRO piinamisvastase komitee riigi ennetusasutuse ja sunniviisilise tagasisaatmise järelevalvaja mandaadi¹⁰⁷.

Senatis on tavaks korraldada arutelusid kohtusüsteemi üle. Senat korraldab kohtusüsteemiga seotud teemadel konverentse ja arutelusid, mis annavad senati liikmetele

¹⁰⁰ Need vahendid on ODok, <https://www.odok.cz/>, mis võimaldab edastada dokumente kesksete riiklike haldusorganite vahel, õigusloomeprotsessi elektrooniline raamatukogu (eKLEP, <https://apps.odok.cz/>), mis sisaldab kõiki ettevalmistatud õigusakte ja isegi teatavaid seotud dokumente, nagu kommentaarid ja õigusmõju hindamise aruanded, esindajatekoja ja senati veebisaidid, mille kaudu on kättesaadavad kõikide seadusandlike ettepanekutega seotud dokumendid, mõlema koja koosolekute veebiülekaned, samuti koja ja senati koosolekute stenogrammid ning komisjonide koosolekute protokollid.

¹⁰¹ Rohkem teavet projekti kohta võib leida aadressil <https://www.mvcr.cz/clanek/esbirka-a-elegislativa.aspx>. Projekti kaasrahastatakse ELi vahenditest.

¹⁰² Valitsus võib eriolukorra välja kuulutada kuni 30 päevaks ja pikendada seda üksnes esindajatekoja heakskiidul. Põhiseaduslik akt nr 110/1998, artiklid 5 ja 6.

¹⁰³ Nt Praha linnakohtu 23. aprilli 2020. aasta otsus nr 14 A 41/2020 ja 7. mai 2020. aasta otsus nr 10 A 35/2020 – 261, Tšehhi Vabariigi kõrgeima halduskohtu 4. juuni 2020. aasta otsus nr 6 As 88/2020 – 44, 21. mai 2020. aasta otsus nr 5 As 138/2020 – 80, 8. mai 2020. aasta otsus nr Nao 48/2020 – 149 ning konstitutsioonikohtu 22. aprilli 2020. aasta otsus nr Pl. ÚS 8/20.

¹⁰⁴ Praha linnakohus (2020), 23. aprilli 2020. aasta otsus nr 14 A 41/2020.

¹⁰⁵ ÜRO inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus on Tšehhi Vabariigil korduvalt soovitatud luua inimõigustega tegelev riiklik asutus ning Tšehhi Vabariik toetab seda.

¹⁰⁶ Õigusakt nr 349/1999 Coll õiguste avaliku kaitsja kohta.

¹⁰⁷ State of the Rule of Law in Europe. Reports from National Human Rights Institutions, lk 64.

võimaluse arutleda kohtusüsteemi ja poliitiliste lahendustega seotud küsimuste üle. Viimane konverents toimus novembris 2019, kui põhiseadus- ja õiguskomisjon korraldasid koostöös Tšehhi Vabariigi kõrgeima kohtuga rahvusvahelise konverentsi „Tšehhi kohtusüsteemi tõhusus ja kvaliteet: hindamine ja perspektiivid“.

Kodanikuühiskond on aktiivne ja mitmekesine, kuid surve teatud liiki vabähendustele kasvab. Kodanikuühiskonna tegutsemisruumi peetakse avatuks¹⁰⁸ ja kodanikuühiskond osaleb aktiivselt demokraatia, avaliku halduse terviklikkuse ning kohtusüsteemi ja prokuratuuri sõltumatuse toetamisel¹⁰⁹. Sellegipoolest seisavad kodanikuühiskonna organisatsioonid (eelkõige rände ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas) silmitsi ühiskonna mõne segmendi ja mõne partei kasvava vaenulikkusega¹¹⁰.

¹⁰⁸ CIVICUSe hinnang; hinnangud on viieballisel skaalal määratud järgmiselt: avatud, kitsendatud, takistatud, allasurutud ja suletud.

¹⁰⁹ CIVICUS, 22. juuli 2019, Politicians continue to undermine critical media in the Czech Republic. Mass protests persist (Poliitikud jätkavad kriitilise meedia õõnestamist Tšehhi Vabariigis. Toimuvad massilised protestiaktioonid). CIVICUS, 15. jaanuar 2020, Citizens call for PM's resignation in anti-government protests; press freedom in decline (Kodanikud nõuavad valitsusevastastel protestiaktioonidel peaministri tagasiastumist; pressivabadus väheneb).

¹¹⁰ Tšehhi Vabariigi esitatud teave õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande koostamiseks, lk 33.

I lisa: allikate loetelu tähestikulises järjekorras.*

* *Loetelu õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande konsultatsiooni raames antud vastustest on esitatud (komisjoni veebisaidil).*

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2019), Decriminalisation of Defamation. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media pluralism monitor. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CEPEJ (2020), Study on the functioning of the judicial systems in the EU Member States.

CIVICUS (15. jaanuar 2020), Citizens call for PM's resignation in anti-government protests; press freedom in decline. <https://monitor.civicus.org/updates/2020/01/15/citizens-call-pms-resignation-anti-government-protests-press-freedom-decline/>.

CIVICUS (22. juuli 2019), Politicians continue to undermine critical media in the Czech Republic. Mass protests persist. <https://monitor.civicus.org/updates/2019/07/22/Politicians-continue-to-undermine-critical-media-in-the-Czech-Republic-Mass-protests-persist/>.

CIVICUS, Monitor tracking civic space: Czech Republic. <https://monitor.civicus.org/country/czech-republic/>.

Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption (2018), Country report on implementation of the United Nations Convention against Corruption. <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/ExecutiveSummaries/V1808272e.pdf>.

Council of Europe, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists – Czech Republic. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/czech-republic>.

Council of Europe: Committee of Ministers (2016), Recommendation CM/REC(2016)4 Ministers on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors.

Council of Europe: European Commission For Democracy through Law (Venice Commission) (2010), Report on the independence of the judicial system part I: the independence of judges, CDL-AD(2010)004.

Council of Europe: European Commission For Democracy through Law (Venice Commission) (2016), The Rule of Law Checklist, CDL-AD(2016)007.

Czech Helsinki Committee (2020). Contribution from the Czech Helsinki Committee for the stakeholder consultation for the 2020 Rule of Law Report.

ENNHRI (2020) State of the Rule of Law in Europe. Reports from National Human Rights Institutions. <http://ennhri.org/rule-of-law-report/>.

Euroopa Inimõiguste Kohtu 19. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas nr 28249/95: Kreuz vs. Poola.

Euroopa Inimõiguste Kohtu 2. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjades nr 29221/95 ja 29225/95 Stankov vs. Bulgaaria.

Euroopa Inimõiguste Kohtu 24. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas nr 63945/00 Weissman jt vs. Rumeenia.

Euroopa Inimõiguste Kohtu 26. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas nr 63945/00 Podbielski ja PPU Polpure vs. Poola.

Euroopa Inimõiguste Kohtu 26. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas nr 9718/03 Georgel ja Georgeta Stoicescu vs Rumeenia.

Euroopa Komisjon (2018, 2019, 2020), ELi õigusemõistmise tulemustabel.

Euroopa Komisjon (2019), komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule, milles hinnatakse, mil määral on liikmesriigid võtnud nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsuse 2003/568/JSK

(korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris) täitmiseks vajalikke meetmeid, COM(2019)355 final.

Euroopa Komisjon (2020), Tšehhi Vabariigi riigiaruanne, SWD(2020) 502 final.

Euroopa Komisjoni kommunikatsiooni peadirektoraat (2019), Eurobaromeetri eriuuring nr 482: ettevõtjate suhtumine korruptsiooni ELis.

Euroopa Komisjoni kommunikatsiooni peadirektoraat (2020), Eurobaromeetri eriuuring nr 502: korruptsioon.

Euroopa Liidu Nõukogu (2019), nõukogu 9. juuli 2019. aasta soovitus, milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT 2019/C 301/03).

Euroopa Nõukogu: ministrite komitee (2010), ministrite komitee soovitus CM/Rec(2010)12 liikmesriikidele kohtunike kohta: kohtunike sõltumatus, tulemuslikkus ja vastutus.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019).

Euroopa Parlamendi resolutsioon Tšehhi Vabariigi peaministri suhtes ELi vahendite väärkasutamise ja võimalike huvide konfliktide uurimise taasalustamise kohta (2019/2987(RSP)).

GRECO (2018), Third Evaluation Round - Second Compliance Report on the Czech Republic on Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2).

GRECO (2019), Fourth Evaluation Round preventing corruption in respect of members of Parliament, judges and prosecutors – Interim compliance report, Czech Republic.

Justiitsministeerium (2018), õigusmõju hindamise lõpparuanne, õigusakti nr 182/2006 Col (maksujõuetuse seadus) muutmine. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0#prilohy>.

Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 19. november 2019, AK, liidetud kohtuasjad C- 585/18, C- 624/18 ja C- 625/18.

Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. detsember 2010, DEB, C-279/09.

Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 25. juuli 2018, LM, C- 216/18 PPU.

Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 6. oktoober 2010, Orizzonte Salute, C-61/14.

Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 9. juuli 2020, Land Hessen, C-272/19.

OECD (2019), Czech Republic's Phase 4 Follow-up Report on the progress made by the Czech Republic to implement the OECD Anti-Bribery Convention.

Peaprokuratuur (2019), Peaprokuröri märkused riigiprokuratuuri seaduse arutelu kohta. <http://www.nsz.cz/index.php/en/tiskove-zpravy/2414-nejvyi-statni-zastupce-komentuje-projednavani-pipominek-k-zakonu-o-statnim-zastupitelstvi>.

Peaprokurör (2019), Kiri justiitsministrile koos märkustega riigiprokuratuuri seaduse muudatusettepanekute kohta, õigusloomeprotsessi elektrooniline raamatukogu. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBD9J6ZWU>.

Praha linnakohtu 23. aprilli 2020. aasta otsus, 14 A 41/2020.

Praha linnakohtu 7. mai 2020. aasta otsus, 10 A 35/2020 – 261.

Prokuröride liit (2019), märkused riigiprokuratuuri seaduse muudatusettepanekute kohta. <https://www.uniesz.cz/pripominky-unie-k-ministerskemu-navrhu-na-zmenu-zakona-o-statnim-zastupitelstvi/>.

Prokuröride liit (2019), Riigiprokuratuuri seaduse muudatusettepanekuid käsitlevate liidu märkuste tervikõnastus. <https://www.uniesz.cz/wp-content/uploads/2019/07/P%C5%99ipom%C3%ADnky-LK-USZ-novela-ZSZ.rtf>.

Reporters without Borders, Czech Republic. <https://rsf.org/en/czech-republic>.

Transparency International (2020), 2019 Corruption Perceptions Index.

Transparency International Czech Republic (2020), Contribution from Transparency International Czech Republic for the stakeholder consultation for the 2020 Rule of Law Report.

Tšehhi Vabariigi advokatuuri esitatud andmed õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande jaoks

Tšehhi Vabariigi justiitsministeerium (2020), Tšehhi Vabariigi kohtusüsteem 2019. aastal: iga-aastane statistikaaruanne.

https://www.justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocni_stat_zprava.docx/d5bc0218-e4a9-40d2-99c7-26016974fd0b.

Tšehhi Vabariigi justiitsministeerium (2020), Tšehhi Vabariigi kohtusüsteem 2019. aastal: iga-aastane statistikaaruanne.

https://www.justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocni_stat_zprava.docx/d5bc0218-e4a9-40d2-99c7-26016974fd0b.

Tšehhi Vabariigi kohtutäiturite koja veebisait, statistikaülevald <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>.

Tšehhi Vabariigi konstitutsioonikohtu 22. aprilli 2020. aasta otsus, Pl. ÚS 8/20.

Tšehhi Vabariigi konstitutsioonikohtu 22. aprilli 2020. aasta otsus, Pl. ÚS 8/20.

Tšehhi Vabariigi konstitutsioonikohtu 6. veebruari 2014. aasta otsus, I. ÚS 3271/13.

Tšehhi Vabariigi kõrgeima halduskohtu 21. mai 2020. aasta otsused nr 5 As 138/2020 – 80.

Tšehhi Vabariigi kõrgeima halduskohtu 27. aprilli 2006. aasta otsus, 4 Aps 4/2005, 21. mai 2008. aasta otsus, viide nr 4 Ans 9/2007.

Tšehhi Vabariigi kõrgeima halduskohtu 4. juuni 2020. aasta otsused nr 6 As 88/2020 – 44.

Tšehhi Vabariigi kõrgeima halduskohtu 8. mai 2020. aasta otsused nr Nao 48/2020 – 149.

Tšehhi Vabariigi parlament (2019), parlamendi toimetised 565/0, osa 1/4, valitsuse ettepanek lobitöö seaduse kohta. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=565&CT1=0>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2013), valdkondlik sisemise korrupsioonivastase raamistiku programm, valitsuse otsus nr 752, 2. oktoober 2013

Tšehhi Vabariigi valitsus (2018), lobitöö seadus. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=565&CT1=0>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2018), Riigikontrolli õigusakti muudatus.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2018), valitsuse programmi seletuskiri. <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2019), kohtunike, prokuröride ja kohtutäituritega seotud menetlusi käsitleva õigusakti nr 7/2002 Coll muudatused ja sellega seotud materjalid. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBAD2VD2>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2019), korrupsioonivastane tegevuskava 2020.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2019), RIA aruanne õigusakti nr 31/2019 muutmise kohta. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0#prilohy>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2019), riigiprokuratuuri käsitleva õigusakti nr 283/1993 Coll reformi eelnõu ja sellega seotud materjalid. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBD9J6ZWU>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2019), õigusakti nr 549/1991 Coll (kohtulõivude kohta) muudatused ja nendega seotud materjalid. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBFWH26LU>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2019), õigusakti nr 6/2002 Coll (kohtute ja kohtunike kohta) muudatused ja sellega seotud materjalid. <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBACDB5R>.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2020), korruptsioonivastases 2019. aasta tegevuskavas sätestatud meetmete rakendamise hindamine.

Tšehhi Vabariigi valitsus (2020), Tšehhi Vabariigi esitatud teave õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruande koostamiseks.

Tšehhi Vabariigi valitsuse kontseptsioon korruptsioonivastase võitluse kohta aastatel 2018–2022.

UN Office on Drugs and Crime, goAML (Anti-money-laundering system). <https://www.unodc.org/unodc/en/global-it-products/goaml.html>.

United Nations Human Rights Council. Universal Periodic Review – Czechia. <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/czindex.aspx>.

Valitsuse korruptsioonivastase võitluse koordineerimise nõukogu 2. oktoobril 2019 toimunud 21. koosoleku protokoll (2019). <https://korupce.cz/wp-content/uploads/2019/11/Z%C3%A1znam-z-21-jedn%C3%A1n%C3%AD-RV-konan%C3%A9ho-dne-02.10.2019.pdf>.

Virtuaalne riigikülastus Tšehhi Vabariiki seoses õigusriigi olukorda käsitleva 2020. aasta aruandega.

II lisa: Tšehhi Vabariigi riigikülastus

Komisjoni talitused korraldasid 2020. aasta juunis virtuaalsed kohtumised järgmiste asutuste ja organisatsioonidega:

- ajakirjanike ühendus
- finantsanalüüsi amet
- Frank Bold – Reconstruction of the State
- kohtunike liit
- kohtutäiturite koda
- ombudsman
- prokuratuur
- prokuröride liit
- raadio- ja teleringhäälingu nõukogu
- riigikontroll
- sõltumatu ajakirjanduse fond
- Transparency Internationali allorganisatsioon Tšehhi Vabariigis
- Tšehhi Vabariigi advokatuur
- Tšehhi Vabariigi kõrgeim halduskohus
- Tšehhi Vabariigi kõrgeim kohus
- Tšehhi Vabariigi politsei riiklik organiseeritud kuritegevuse vastane amet
- Tšehhi Vabariigi rahvusvaheline pressiinstituut
- valitsuse korrupsioonivastane nõukogu

* Komisjon arutas õigusriigi üldküsimumsi ka mitmel kohtumisel järgmiste organisatsioonidega:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe (Euroopa kodanikuvabaduste liit)
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches (Euroopa kirikute konverents)
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law (Euroopa mittetulundusõiguse keskus)
- European Centre for Press and Media Freedom (Euroopa ajakirjandus- ja meediavabaduse keskus)
- European Civic Forum (Euroopa kodanike foorum)
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists (Rahvusvaheline Juristide Komisjon)
- International Federation for Human Rights (Rahvusvaheline Inimõiguste Föderatsioon)
- International Press Institute
- Lifelong learning Platform (Elukestva õppe platvorm)
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Reporters without Borders (Piirideta Reporterid)
- Transparency International EU